

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІСНИК

АГРАРНОЇ НАУКИ ПРИЧОРНОМОР'Я

Науковий журнал

*Виходить 4 рази на рік
Видається з березня 1997 р.*

Випуск 1 (82) 2015

Миколаїв
2015

Засновник і видавець: Миколаївський національний аграрний університет.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №19669-9469ПР від 11.01.2013 р.

Згідно з Постановою ВАК України від 14.04.2010 р. № 1-05/3 видання включено до переліку фахових видань.

Головний редактор: В.С. Шهبанін, д.т.н., проф., чл.-кор. НААНУ

Заступники головного редактора:

І.І. Червен, д.е.н, проф.

В.П. Клочан, к.е.н., доц.

М.І. Гиль, д.с.-г.н., проф.

В.В. Гамаюнова, д.с.-г.н., проф.

Відповідальний секретар: Н.В. Потривасева, д.е.н., доц.

Члени редакційної колегії:

Економічні науки: О.В. Шهبаніна, д.е.н., проф.; Н.М. Сіренко, д.е.н., проф.; О.І. Котикова, д.е.н., проф.; Джулія Олбрайт, PhD, проф. (США); І.В. Гончаренко, д.е.н., проф.; О.М. Вишнеvsька, д.е.н., проф.; А.В. Ключник, д.е.н., доц.; О.Є. Новіков, д.е.н., доц.; О.В. Скрипнюк, д.ю.н., проф.; О.Д. Гудзинський, д.е.н., проф.; О.Ю. Єрмаков, д.е.н., проф.; В.І. Топіха, д.е.н., проф.; В.М. Яценко, д.е.н., проф.; М.П. Сахацький, д.е.н., проф.; В.С. Дога, д.е.н., проф. (Молдова).

Технічні науки: Б.І. Бутаков, д.т.н., проф.; К.В. Дубовенко, д.т.н., проф.; В.І. Гавриш, д.е.н., проф.; В.Д. Будак, д.т.н., проф.; С.І. Пастушенко, д.т.н., проф.; А.А. Ставинський, д.т.н., проф.; В.П. Лялякіна, д.т.н., проф. (Росія).

Сільськогосподарські науки: В.С. Топіха, д.с.-г.н., проф.; Т.В. Підпада, д.с.-г.н., проф.; А.С. Патрєва, д.с.-г.н., проф.; В.П. Рибалко, д.с.-г.н., проф., академік НААН України; І.Ю. Горбатенко, д.б.н., проф.; І.М. Рожков, д.б.н., проф.; В.А. Захаров, д.с.-г.н., проф. (Росія); І.П. Шейко, д.с.-г.н., професор, академік НАН Республіки Білорусь (Республіка Білорусь); А.С. Добишев, д.т.н., проф. (Республіка Білорусь); С.Г. Чорний, д.с.-г.н., проф.; М.О. Самойленко, д.с.-г.н., проф.; А.К. Антипова, д.с.-г.н., доц.; В.І. Січкач, д.б.н., проф.; А.О. Лимар, д.с.-г.н., проф.; В.Я. Щербаков, д.с.-г.н., проф.; Майка Бьоме, проф. (Німеччина).

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського національного аграрного університету. Протокол № 5 від 27.01.2015 р.

Посилання на видання обов'язкові.

Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

Адреса редакції, видавця та виготовлювача:

54020, Миколаїв, вул. Паризької комуни, 9,

Миколаївський національний аграрний університет,

тел. 0 (512) 58-05-95, <http://visnyk.mnau.edu.ua>, e-mail: visnyk@mnau.edu.ua

© Миколаївський національний аграрний університет, 2015

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ БАГАТОРІЧНИХ ТРАВ

І. І. Червен, доктор екоомічних наук, професор

Н. В. Цуркан, аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

У статті проаналізовано стан розвитку виробництва продукції багаторічних трав у господарствах Півдня України в ретроспективі. Доведено недотримання науково обґрунтованих норм щодо структури сівозмін, що характеризується стримуванням розвитку тваринництва та погіршенням показників родючості ґрунтів.

Ключові слова: *структура посівних площ, багаторічні трави, родючість ґрунту, азот, прогнозоване поголів'я.*

Постановка проблеми. Важливим напрямком підвищення продуктивності посівів багаторічних трав з одиниці площі є інтенсифікація сільськогосподарського виробництва, яка включає ефективне використання ґрунту, підвищення його родючості, належну віддачу від вкладених коштів, зменшення собівартості та підвищення рівня рентабельності. Обов'язковим при цьому має бути економічно ефективна організація виробництва, удосконалення структури посівних площ тощо.

Стан вивчення проблеми. На думку вчених [1], для скорочення витрат кормів на виробництво одиниці тваринницької продукції насамперед необхідно оптимізувати площі кормових і зернофуражних культур за структурою і розмірами, підвищити продуктивність посівів, поліпшити якість кормів, довівши її до стандартів Світової організації торгівлі.

Для того, щоб удосконалити структуру площ кормових культур, у тому числі багаторічних трав, необхідно провести ретельні дослідження цього питання, виявити причини порушення сівозмін.

Теоретичним та практичним аспектам розвитку аграрного підприємництва, формуванню ринку продукції багаторічних трав, питанням впровадження нововведень у виробництво присвятили праці такі вчені-економісти, як А. Бабиш-Побережна, В. Горлачук, Т. Іваненко, І. Кіщак, Ю. Лупенко, В. Ме-

сель-Веселяк, М. Місюк, О. Олійник, О. Рибаченко, П. Саблук та інші. Попри значну кількість публікацій питанням розвитку виробництва продукції багаторічних трав, зокрема удосконалення структури посівних площ на Півдні нашої країни (Запорізька, Миколаївська, Одеська, Херсонська області та Автономна республіка Крим) не приділялося уваги та вони залишаються недостатньо вивченими.

Результати досліджень. Аналіз структури посівних площ за період з 2009 до 2012 рр. свідчить про істотні недотримання правил розміщення сільськогосподарських культур на ланах південного Степу України. Так, у 2009 р. під зернові та зернобобові культури було відведено 62,3% у загальній посівній площі, а під технічні – 28,4%. У 2012 р. співвідношення між цими групами змінилося. Частка площ під технічними культурами збільшилася до 32,8% загальної посівної площі або на 4,4 в. п. (рис.).

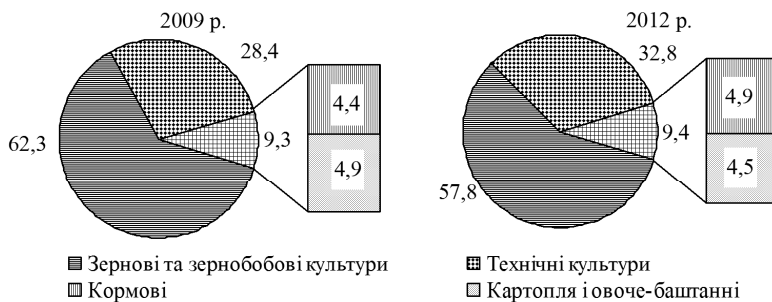

Рис. Структура посівних площ Півдня України, %*

*Джерело: складено за даними Державної служби статистики України

Встановлено, що останнім часом, з підвищенням частки площ зернових культур у структурі загальної посівної площі, а отже – зменшенням питомої ваги кормових культур, зокрема багаторічних трав, стало практикою використання стерньового попередника, у т. ч. для озимої пшениці, що не сприяє підвищенню її продуктивності. Найбільша частка площ зернових та зернобобових культур у середньому за 2009-2012 рр. відзначена в АР Крим – 75,4% від загальної посівної площі, найменше – на Херсонщині (51,6%). У середньому за цей період в зоні

південного Степу цей показник складав **60,2%**, що на **3,4** в. п. вище, ніж в середньому по Україні (табл. 1).

Таблиця 1

Структура площ сільськогосподарських культур у всіх категоріях господарств Півдня України у середньому за 2009-2012 рр., % *

Зона, регіон	Вся посівна площа	Зернові та зернобобові культури	Технічні культури	Картопля та овоче-баштанні культури	Кормові культури
Україна	100,0	56,8	26,6	7,3	9,3
Південь	100,0	60,2	30,6	4,4	4,8
АР Крим	100,0	75,4	13,7	5,1	5,8
Запорізька	100,0	52,9	39,5	3,8	3,8
Миколаївська	100,0	60,1	33,2	2,8	3,9
Одеська	100,0	66,0	24,7	4,2	5,1
Херсонська	100,0	51,6	35,7	7,1	5,6

*Джерело: складено за даними Державної служби статистики України

Високим є відсоток площ технічних культур у всіх регіонах Півдня України, за винятком АРК (**13,7%**). У Запорізькій області значення цього показника сягнуло майже **40%**. Невиправдано низькою є питома вага площ кормових культур, що негативно позначається на стані кормової бази тваринництва та економічних показниках розвитку цієї галузі. Це свідчить про те, що за умов некерованого підприємництва агровиробники орієнтуються на виробництво більш прибуткової та високоліквідної продукції рослинництва.

Нами проаналізовано стан виробництва багаторічних трав у південному Степу України. За період з **1990** р. до **2012** р. площа трав на сіно й зелений корм зменшилася на **85,1%**. Установлено істотне скорочення площ під бобовими травами, зокрема під люцерною і еспарцетом. Така ситуація призводить не тільки до зменшення обсягів заготівлі цінного корму для тварин, але й до погіршення показників родючості ґрунту.

Разом з тим, за вищезазначений період у зоні південного Степу України зменшилося надходження (за рахунок азотфіксації) біологічного азоту в ґрунт від **87,7** до **13,1** тис. т д. р. Ці показники у вартісному виразі за цінами **2012** р. орієнтовно становили **877,4** млн грн у **1990** р. і **130,6** млн грн у **2012** р.

Для нинішньої ситуації в сільському господарстві різниця в 746,8 млн грн є істотною (табл. 2).

Таблиця 2

Вплив виробництва продукції багаторічних трав на надходження азоту в ґрунт у всіх категоріях господарств Півдня України

Показники	Роки			
	1990	2001	2005	2012
Площа трав на сіно і зелену масу*, тис. га	731,2	324,9	170,4	108,6
Надходження біологічного азоту в ґрунт**, тис. т	87,7	39,0	20,4	13,1
Заощадження коштів на придбання мінеральних добрив**, млн грн	877,4	389,9	204,5	130,6

*Розраховано за даними Держстату України;

**Розраховано за даними [2, с. 116].

У результаті багаторічних досліджень вчені довели, що для оптимального виробництва повноцінних рослинних кормів на орних землях частку багаторічних бобових трав у структурі посівних площ кормових культур доцільно мати у межах 50-55% [3, 4].

Загальне скорочення площ посівів кормових культур характеризується одночасним збільшенням питомої ваги площ багаторічних трав, переважно бобових, у їх структурі. Разом з тим, як свідчать дані табл. 3, структура посівних площ зовсім не відповідала науково обґрунтованим пропозиціям. У 2012 р. найбільш наближеною до наукових параметрів була питома вага площ багаторічних трав на кормові цілі у площі кормових культур на Одещині та у Запорізькій області. Найменшим вищезгаданий показник був на Херсонщині – 21,9%. Цей процес можна пояснити тим, що не тільки порушуються правила сівозміни, але й відсутнє довгострокове планування виробництва сільськогосподарських культур з боку агровиробників, їх усвідомлення необхідності екологізації виробництва.

Таблиця 3

Питома вага площ багаторічних трав на сіно і зелений корм у загальній посівній площі та у площі кормових культур в усіх категоріях господарств за регіонами Півдня України, % *

Показники, регіон	Роки			2012 р. у в. п. до	
	2005	2010	2012	2005 р.	2010 р.
Питома вага трав у загальній посівній площі:					
Південь	2,5	1,6	1,6	-0,9	0,0
АР Крим	4,8	2,2	1,8	-3,0	-0,4
Запорізька	2,0	1,2	1,5	-0,5	0,3
Миколаївська	1,7	1,2	1,2	-0,5	0,0
Одеська	3,4	2,4	2,1	-1,3	-0,3
Херсонська	1,6	1,2	1,2	-0,4	0
Питома вага трав у площі кормових культур:					
Південь	32,0	33,9	32,1	0,1	-1,8
АР Крим	40,2	36,8	36,5	-3,7	-0,3
Запорізька	32,1	32,9	38,2	6,1	5,3
Миколаївська	25,7	31,5	25,5	-0,2	-6,0
Одеська	35,4	48,3	38,7	3,3	-9,6
Херсонська	23,5	19,6	21,9	-1,6	2,3

*Джерело: складено за даними Державної служби статистики України

Зменшення площ під багаторічними травами позначилося і на родючості ґрунтів як усїєї України, так і південного регіону. Досить детально це можна прослідкувати на прикладі Миколаївської області. Так, згідно з результатами ІХ туру з агрохімічної паспортизації земель, проведеного ДУ Миколаївський ПТЦ «Облдержродючість» з 2006 р. до 2010 р., визначено, що на чорноземах південних втрати гумусу за рік склали **0,4-0,5%** [5].

Слід зауважити, що погіршення показників родючості ґрунтів пояснюється насамперед недотриманням науково обґрунтованих сівозмін. Так, у 2012 р. питома вага площ багаторічних трав на сіно й зелений корм у структурі загальної посівної площі Півдня України становила тільки **1,6%** (за норми **8-10%** у товарній сівозміні), тоді як під соняшник уже відведено було **27,0%**, що більше на **18,8 і 4,9 в. п.** порівняно з 1990 р. і 2005 р. відповідно (табл. 4).

Таблиця 4

Питома вага площ сояшнику у загальній посівній площі, % *

Зона, регіон	Роки			2012 р. у в. п. до	
	1990	2005	2012	1990 р.	2005 р.
Україна	5,0	14,2	18,3	13,3	4,1
Південь	8,2	22,1	27,0	18,8	4,9
АР Крим	4,0	4,6	8,9	4,9	4,3
Запорізька	10,9	34,7	37,4	26,5	2,7
Миколаївська	9,1	25,1	31,5	22,4	6,4
Одеська	8,6	16,8	22,1	13,5	5,3
Херсонська	6,9	21,6	26,8	19,9	5,2

*Джерело: складено за даними Державної служби статистики України

В окремих господарствах частка площ сояшнику у структурі загальної посівної площі була ще більш високою.

Результати попередніх досліджень Миколаївського НАУ свідчать, що баланс гумусу для сояшнику із урожайністю **8,1 ц/га й 20%** у структурі сівозмінної площі з урахуванням загортання побічної продукції в ґрунт є негативним і становить мінус **0,23 т/га [6, с. 36]**. У свою чергу, втрати елементів доводиться компенсувати товаровиробникам хімізацією живлення з ґрунту, що порушує баланс екосистем та поступово погіршує здоров'я людей [7].

Рентабельність виробництва насіння сояшнику коливається в межах **21,2–23,7% [8]**. За нашими даними, а також публікаціями інших дослідників, цей показник для багаторічних трав є значно вищим (**30–32%**) [9, 10]. Водночас ринок олійно-жирової продукції, як складова забезпечення населення продуктами харчування, на сьогодні є більш вагомим. Проте необхідно враховувати, що для поліпшення здоров'я людини необхідно виробляти, згідно з нормами, значно більшу кількість тваринного білка, а для цього вкрай важливим є відродження тваринництва.

Зважаючи на те, що прогнозована чисельність поголів'я великої рогатої худоби повинна бути стовідсотково забезпечена кормами з багаторічних трав, нами розраховано, що у **2015 р.** необхідно отримати **2450,8**, у **2020 р.** – **4253,5 ТДж**

обмінної енергії сіна; **5109,4** та **8867,7** ТДж обмінної енергії зеленої маси, включаючи заготівлю сінажу, відповідно за роками.

Для отримання необхідної кількості енергії валовий збір продукції багаторічних трав на Півдні України повинен складати: сіна у **2015** р. – **3486,2**, у **2020** р. – **6050,5** тис. ц; зеленої маси – **22023,3** та **38222,8** тис. ц відповідно. Слід зауважити, що у **2020** р. проти **2012** р. валовий збір сіна необхідно збільшити у **2,8** рази, зеленої маси (у тому числі на сінаж) – у **16,3** рази. Для досягнення таких обсягів виробництва продукції багаторічних трав, при збереженні їх продуктивності, на сучасному рівні необхідно довести площі цих культур у **2015** р. до **139,4**, у **2020** р. – до **242,0** тис. га, на зелену масу – до **199,1** та **345,6** тис. га відповідно.

З урахуванням потреби цих площ на насіння, яка складає **10%** від загальної площі трав кормового призначення (**58,8** тис. га у **2020** р.), площі під багаторічними травами в цілому повинні досягти **646,4** тис. га, або **9,3%** у структурі загальної посівної площі Півдня України (табл. 5).

Таблиця 5

Площі багаторічних трав, необхідні для забезпечення потреби великої рогатої худоби в обмінній енергії з цих культур на Півдні України

Показники	Роки				
	2005	2010	2012	2015*	2020*
Поголів'я великої рогатої худоби, тис. голів (на кінець року)	1021	699	729	866	1503
Загальна посівна площа, тис. га	6735,5	7150,9	6961,8	6962,0	6962,0
Необхідна площа багаторічних трав, тис. га	439,1	300,6	313,5	372,4	646,4
у тому числі:					
- на сіно і зелену масу для великої рогатої худоби	399,2	273,3	285,0	338,5	587,6
- на насіння (10% від загального обсягу площ під багаторічними травами)	39,9	27,3	28,5	33,9	58,8
Питома вага необхідних площ багаторічних трав на корм і насіння у загальній посівній площі, %	6,5	4,2	4,5	5,3	9,3

*Прогнозовані показники.

Треба відмітити, що прогнозована частка площ у 2020 р. відповідатиме рекомендованій нормі (8-10% у структурі загальної посівної площі).

Висновок. Таким чином, постає питання у вирішенні проблеми збільшення виробництва продукції багаторічних трав (як основи раціону годівлі великої рогатої худоби) в першу чергу через розширення площ та доведення їх розмірів до науково обґрунтованої норми. Водночас необхідно підкреслити, що в раціонах годівлі всіх видів сільськогосподарських тварин (не тільки великої рогатої худоби) повинні бути присутніми корми з багаторічних трав. Отже, потреба у виробництві сіна і зеленої маси з цих високобілкових трав є вельми високою. Тому доцільним є планувати зростання обсягів заготівлі кормів з трав не тільки через розширення площ під цими культурами, а й підвищення їх продуктивності шляхом застосування інноваційних набуток.

Список використаних джерел:

1. Бабич-Побережна А. А. Кормовиробництво у контексті євроінтеграційного курсу України / А. А. Бабич-Побережна, Л. Г. Ройченко, В. С. Мацютевич // Корми і кормовиробництво. — 2008. — Вип. 63. — С. 280—283.
2. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю. О. Лупенка, В. Я. Месель-Веселяка. — К. : ННЦ «ІАЕ», 2012. — 182 с.
3. Макаренко П. С. Основні шляхи розвитку лучного кормовиробництва на Україні в сучасних умовах / П. С. Макаренко, С. Г. Назаров // Корми і кормовиробництво. — 2002. — Вип. 48. — С. 46—50.
4. Петриченко В. Ф. Агробіологічні підходи до інтенсифікації польового кормовиробництва в Україні / В. Ф. Петриченко, Н. Я. Гетман, Г. П. Квітко // Корми і кормовиробництво. — 2008. — Вип. 60. — С. 3—13.
5. Кравченко К. М. Сучасний стан ґрунтів Миколаївської області / К. М. Кравченко, О. В. Кравченко // Наук. праці : наук.-метод. журнал. Екологія. — Вип. 167. — Т. 179. — Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. — С. 20—23.
6. Червен І. І. Нормативно-методична база прогнозування і комплексної оцінки ефективності польових сівозмін для фермерських господарств / І. І. Червен, В. П. Шкумат, Т. В. Порудєєва. — Миколаїв, 2008. — 54 с.
7. Павлов О. І. Агропродовольча сфера України як об'єкт національної безпеки / О. І. Павлов // Економіка АПК. — 2014. — № 2. — С. 97—103.
8. Порудєєва Т. В. Енергоекономічна оцінка сівозмін короткої ротації / Т. В. Порудєєва // Економіка АПК. — 2008. — № 7. — С. 30—33.
9. Цуркан Н. В. Економічна ефективність виробництва продукції багаторічних трав / Н. В. Цуркан // Вісник аграрної науки Причорномор'я. — Миколаїв, 2012. — Вип. 3 (67). — С. 81—85.
10. Червен І. І. Роль інновацій у вирощуванні багаторічних трав та підвищенні ефективності господарювання агропідприємств / І. І. Червен, Н. В. Цуркан, В. О. Дорожинець // Наук. праці Південного філіалу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Кримський агротехнологічний університет» : Економічні науки. — Сімферополь : АРІАЛ, 2013. — Вип. 152. — С. 59—65.

И. И. Червен, Н. В. Цуркан. Комплексная оценка развития производства продукции многолетних трав.

В статье проанализировано состояние развития производства продукции многолетних трав в хозяйствах юга Украины в ретроспективе. Показано несоблюдение научно обоснованных норм относительно структуры севооборотов, что способствует сдерживанию развития животноводства и ухудшению показателей плодородия почв.

I. Cherven, N. Tsurkan. Comprehensive assessment of perennial grasses production.

Article gives information about the development of perennial grasses production in the farms of the Southern Ukraine in retrospective. The disregard of scientifically based norms according to the structure of crop rotation was shown, which is characterized by containment of livestock development and deterioration in soil fertility.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

<i>Olena Kotykova, Olga Khristenko. The part to rational land use – indication of the environmental condition of agricultural land.....</i>	3
<i>I. I. Червен, Н. В. Цуркан.</i> Комплексна оцінка розвитку виробництва продукції багаторічних трав	15
<i>Julie A. Albrecht. Consumer Acceptance and Willingness to Purchase Irradiated Foods in the United States.....</i>	24
<i>I. Т. Кіщак, Н. О. Корнева, О. Є. Новіков.</i> Державне регулювання та економіко-технологічні засади розвитку рибопродуктового комплексу	39
<i>Н. В. Потривасєва.</i> Нормативно-правові особливості та проблемні аспекти обліку основних засобів.....	49
<i>М. І. Підгребельна, Б. І. Шувар.</i> Особливості діяльності великотоварних аграрних підприємств та їх вплив на аграрний ринок України	58
<i>Б. Б. Музика.</i> Подолання внутрішніх суперечностей – основа подальшого розвитку м'ясопродуктового підкомплексу	65
<i>О. В. Манжура.</i> Кооперативи у страховому секторі: історичний досвід і перспективи для України	75
<i>Н. О. Шишпанова.</i> Вплив демографічної ситуації на відтворення трудового потенціалу сільських територій.....	85
<i>О. М. Зуб.</i> Інвестиційно-інноваційні передумови формування економічної безпеки аграрного сектора.....	93

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ

<i>Р. А. Вожегова, О. І. Олійник.</i> Динаміка висоти рослин рису та стійкість їх до вилягання залежно від сортового складу, обробітку ґрунту та фону мінерального живлення....	100
<i>Л. К. Антипова.</i> Окремі аспекти формування врожайності багаторічних злакових трав на півдні України.....	107
<i>С. П. Полторецький.</i> Енергетична ефективність вирощування насіння проса	115

М. П. Федюшко. Екологічне обґрунтування індикаторних видів асоційованого агробіорізноманіття Північного Приазов'я України.....	121
Н. В. Телекало. Формування фотосинтетичного апарату та урожайності зерна гороху в умовах лісостепу правобережного	130
Т. С. Аралова. Гібридологічний аналіз кількісних ознак продуктивності гібридів F1 горошку посівного	137
А. А. Назарчук. Фотосинтетичний потенціал сої залежно від інокуляції насіння, фону живлення та сорту в умовах степу України	144
Т. В. Підпала, Н. В. Гребенюк. Оцінка забійних якостей бугайців молочних порід	152
В. С. Топіха, А. А. Волков. Методичні основи створення та використання свиней породи дюрок української селекції в умовах ПРАТ «Племзавод «Степной»	158
В. М. Волощук, В. О. Іванов, Н. М. Погрібна. М'ясні якості кнурців різного рівня стрес-схильності.....	166
С. А. Войтенко, М. О. Петренко. Продуктивність свиней породи ландрас	171
С. М. Раскатова, О. В. Костюнина, А. А. Траспов, К. М. Шавырина, Н. А. Зиновьева. Генетическая обусловленность откормочных качеств свиней по ряду QTL....	180
В. Я. Лихач, С. С. Крамаренко, П. О. Шебанін. Використання ентропійно-інформаційного аналізу для оцінки відтворювальних якостей помісних свиноматок.....	187
Е. С. Грідюшко, И. Ф. Грідюшко. Продуктивність і генетическая структура материнских линий белорусского заводского типа свиней породы йоркшир	195
О. С. Крамаренко. Аналіз генетико-демографічних процесів в популяції худоби південної м'ясної породи	203

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ

До друку приймаються статті, що відповідають вимогам ВАК і мають такі необхідні елементи: постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які опирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується дана стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням наукових результатів; висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

З метою дотримання вищезазначених вимог до наукової статті слід жирним шрифтом виділити такі елементи статті: постановка проблеми, аналіз актуальних досліджень, мета статті, виклад основного матеріалу, висновки і перспективи подальших досліджень.

Статті, які не відповідають вимогам ДАК України, до друку не приймаються.

Обсяг статті – до 10 повних сторінок. Розміри полів: ліве – 20 мм, праве – 20 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм, до 30 рядків на сторінці.

Статті необхідно готувати за допомогою текстового редактора Microsoft Word. Шрифт статті – Times New Roman Cyr, через інтервал 1,5, розмір – 14 pt.

Назва статті має бути короткою (до 10 слів), адекватно відбивати її зміст, відповідати суті досліджуваної наукової проблеми. При цьому слід уникати назв, що починаються зі слів: «Дослідження питання...», «Деякі питання...», «Проблеми...», «Шляхи...», в яких не відбито достатньою мірою суть проблеми.

Анотації (українською, російською та англійською) набирати курсивом 12 кеглем. Виклад матеріалу в анотації має бути стислим і точним (близько 50 слів). Слід застосовувати синтаксичні конструкції безособового речення, наприклад: «Досліджено...», «Розглянуто...», «Установлено...» (наприклад, «Досліджено генетичні мінливості... Отримано задовільні результати...»).

Анотація статті англійською мовою (від 250 до 300 слів) та ключові слова англійською мовою (від 5 до 10 слів). Треба надати професійний переклад анотації статті англійською мовою (завірений печаткою бюро перекладів або відділу кадрів підпис викладача кафедри іноземних мов вашого ВНЗ). Бажано надати цю розширену анотацію українською (російською) мовою.

Анотація англійською мовою повинна бути структурованою (слідувати логіці опису результатів у статті), інформативною (не містити загальних слів); оригінальною (не може бути калькою російськомовної анотації); змістовною (відображати основний зміст статті та результати досліджень).

Посилання в тексті подавати тільки у квадратних дужках, наприклад [1], [1, 6]. Посилання на конкретні сторінки наводити після номера

джерела, потім через кому сторінку (маленьке с.), далі її номер (наприклад: [1, с. 5]). Якщо далі йде інше джерело, то ставити його номер через крапку з комою в тих самих дужках (наприклад: [1, с. 5; 4, с. 8]).

Усі цитати, мова оригіналу яких є іншою, подавати мовою Вісника й обов'язково супроводжувати їх посиланнями на джерело і конкретну сторінку.

Не робити посторінкових посилань, а подавати їх у дужках безпосередньо в тексті.

На всі рисунки й таблиці давати посилання в тексті. Усі рисунки мають супроводжуватися підписаними підписами, а таблиці повинні мати заголовки.

Рисунки виконувати у редакторі **Microsoft Word** за допомогою функції «Створити рисунок», а не виконувати рисунок поверх тексту. Написи на рисунках виконувати засобами **Microsoft Word** з тим, щоб редактор мав можливість зробити в них необхідні виправлення. У разі використання інших програм для створення рисунків надавати редакції на кожний рисунок окремий файл фотмату **TIFF** (незжатий – **uncompressed**) або формату **JPG** (найкращої якості – **best quality**).

Таблиці виконувати у редакторі **Microsoft Word** за допомогою функції «Додати таблицю». Кожна таблиця повинна займати не більше одного аркуша при розмірі шрифту **TIMES** тексту таблиці не менш ніж **12** кегль.

Формули у статтях по всьому тексту набирати у формульному редакторі **MS Equation – 3.0**, шрифт **TIMES**, **10** кегль.

Автори мають дотримуватися правильної галузевої термінології (див. держстандарт).

Терміни по всій роботі мають бути уніфікованими.

Між цифрами й назвами одиниць (грошових, метричних тощо) ставити нерозривний пробіл.

Скорочення грошових та метричних одиниць, а також скорочення мн, млрд, метричних (грн, т, ц, м, км тощо) писати без крапки.

Якщо в тесті є абрєвіатура, то подавати її в дужках при першому згадуванні.

Література, що приводиться наприкінці публікації, повинна розташовуватися в порядку її першого згадування в тексті статті й бути оформлена відповідно до ДСТУ ГОСТ **7.1:2006**. Номер у списку літератури має відповідати лише одному джерелу.

Список використаних джерел повинен містити не менше **10** посилань, з яких не менше **7** на зарубіжні видання. Самоциткування – не більше **30%**.

Обов'язкова наявність списку літератури англійською мовою (не виключає списку літератури мовою статті). Літературу не обов'язково перекладати англійською мовою. Її можна транслітерувати. Офіційна транслітерація українського алфавіту латиницею регламентується постановою Кабінету Міністрів України від **27 січня 2010 р. № 55**. Офіцій-

ний трансліт онлайн – <http://translit.kh.ua/?passport>. Транслітерація російського алфавіту латиницею онлайн – <http://www.translitor.net/>.

До редакційної колегії подається примірник тексту статті, підписаний авторами, надрукований на папері форматом А4 (див. Зразок оформлення статті), завірений примірник розширеної англійської анотації, а також їх електронна версія на CD. Обов'язково подається: рецензія доктора наук; квитанція про оплату, відомості про автора.

На диску повинен бути 1 файл з текстом статті, названий прізвищем автора (Стаття_Прізвище), файл з розширеною англійською анотацією (Анотація_Прізвище) та, при необхідності, файли з рисунками, графіками тощо.

**Редакційна колегія залишає
за собою право на редакційні виправлення.**

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СТАТТІ

УДК XXX.XX

Назва статті

*Л. С. Прокопенко, кандидат біологічних наук, доцент
Л. П. Чернолата, кандидат сільськогосподарських наук
Інститут кормів УААН*

Текст анотації українською мовою (50-60 слів)

Ключові слова: 4-7 ключових слів або словосполучень.

*** Текст статті ***

Список використаних джерел:

1. Іваненко І. І. Назва роботи / І. І. Іваненко — К. : Вища школа, 1999. — 111 с.
2. Бобров М. І. Назва статті / М. І. Бобров // Назва журналу. — 1999. — № 6. — С. 23—25.

*Л. С. Прокопенко, Л. П. Чернолата. **Название статьи.***

Текст аннотации російською мовою (50-60 слів)

Ключевые слова: російською мовою.

*L. Prokopenko, L. Chornolata. **Name of the article.***

Text of annotation англійською мовою (50-60 слів)

Keywords: англійською мовою.

*L. Prokopenko, L. Chornolata. **Name of the article.***

Text of annotation розширена анотація англійською мовою (250-300 слів)

Keywords: англійською мовою.

Наукове видання

Вісник аграрної науки Причорномор'я
Випуск 1(82) – 2015

Технічний редактор: *О. М. Кушнарьова.*
Перекладач-коректор: *О. В. Неліна.*
Комп'ютерна верстка: *Ю. В. Антонович.*

Підписано до друку 27.01.2015. Формат 60 x 84 1/16.
Папір друк. Друк офсетний. Ум.друк.арк. 13,5.
Тираж 300 прим. Зам. № _____. Ціна договірна.

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м.Миколаїв, вул.Паризької комуни, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.